

Kvalitetskontroll av auktoriserade revisorer samt registrerade revisionsbolag som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse

1 Sammanfattande bedömning

Revisorsinspektionen har slutfört sin kvalitetskontroll av det registrerade revisionsbolaget Ernst & Young AB (EY) och auktoriserade revisorer anställda där.

1.1 Systembaserad kvalitetskontroll

De ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom EY möter generellt kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

1.2 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionens sammanfattande bedömning är att revisionskvaliteten i de utförda uppdragen överlag varit tillfredsställande. Revisorsinspektionen har dock identifierat vissa uppdragsspecifika granskningsbrister där revisionskvaliteten kan förbättras, se avsnitt 4.1. Revisorsinspektionen anmodar EY att vidta relevanta åtgärder för att framgent reducera risken för sådana brister. Revisorsinspektionen redovisar även iakttagelser rörande områden där dokumentationen i delar har bedömts vara otillräcklig, se avsnitt 4.2.

2 Inledning

Revisorsinspektionen har under år 2022 kvalitetskontrollerat det registrerade revisionsbolaget EY. Kontrollen har varit såväl system- som uppdragsbaserad. Den har omfattat ett urval av åtta revisorer och åtta av dem genomförda revisionsuppdrag för klienter vars

räkenskapsår avslutades under år 2021. I sju av uppdragen är det registrerade revisionsbolaget valt som revisor och de utvalda revisorerna är utsedda till huvudansvariga revisorer och i ett av uppdragen är revisorn personvald. I det efterföljande används genomgående begreppet ansvarig revisor. De slutsatser som Revisorsinspektionen har dragit i samband med de genomförda kvalitetskontrollerna redovisas i denna rapport och omfattar områden där Revisorsinspektionen har funnit granskningsbrister i den uppdragsbaserade kvalitetskontrollen. Dessutom informerar Revisorsinspektionen om dokumentationsbrister som kunnat konstateras.

Revisorsinspektionen har genomfört den systeminriktade kontrollen i samverkan med den amerikanska tillsynsorganisationen Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB).

Mer information om rättslig ram samt utgångspunkter för kvalitetskontrollen finns i bilaga 1.

3 Systembaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionen bedömer att de ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom EY generellt möter kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

4 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

4.1 Granskningsbrister

4.1.1 Kompletterande rapport till revisionskommittén

I artikel 11 i EU:s revisorsförordning finns regler om innehållet i den kompletterande rapport som lagstadgade revisorer eller revisionsföretag som utför lagstadgad revision av företag av allmänt intresse ska överlämna till det granskade företagets revisionskommitté.

Enligt p. 2 g i artikel 11 ska rapporten innehålla en beskrivning av den granskningsmetod som använts, inbegripet vilka poster i balansräkningen som faktiskt verifierats och vilka poster som har verifierats grundat på system- och internkontrollgranskning, inklusive en förklaring av eventuella betydande variationer i förhållandena mellan system- och internkontrollgranskning jämfört med föregående år, även om föregående års lagstadgade revision utfördes av andra lagstadgade revisorer eller revisionsföretag.

Vidare ska rapporten enligt p. 2 o samma artikel innehålla en uppgift om alla förklaringar och dokument som begärts har överlämnats av det granskade företaget.

I den kompletterande rapporten för ett av revisionsuppdragen saknas uppgifter i enlighet med dessa krav i artikeln.

4.1.2 Särskilt betydelsefulla områden i revisionsberättelsen

Enligt EU:s revisorsförordning artikel 10 p. 2 c ska revisionsberättelsen, som stöd för revisorns uttalande, bl.a. innehålla en beskrivning av de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, en sammanfattning av revisorns åtgärder till följd av dessa risker och, i förekommande fall, de viktigaste iakttagelserna med anledning av dessa risker. Detta brukar sammanfattningsvis benämnas särskilt betydelsefulla områden.

I ett uppdrag har värdering av goodwill och varumärken angetts som ett särskilt betydelsefullt område i revisionen. I sammanfattningen av revisorns åtgärder anges i revisionsberättelsen bl.a. att revisorn har genomfört känslighetsanalyser av gjorda nyckelantaganden och möjliga påverkansfaktorer i samband med granskningen av bolagets modell och metod för att genomföra nedskrivningsprövning för tillgångarna. En genomgång av revisorns dokumentation visar att revisionsteamet inte utfört och dokumenterat någon egen känslighetsanalys utan har granskat bolagets känslighetsanalys. Beskrivningen i revisionsberättelsen av de åtgärder som vidtagits vad gäller det särskilt betydelsefulla området är alltså inte helt rättvisande.

4.1.3 Oberoendebekräftelser

I ett av de kvalitetskontrollerade uppdragen saknas skriftliga oberoendebekräftelser från två interna specialister som har biträtt revisionsteamet i granskningsarbetet. Dessa specialister har inte haft tillgång till uppdragsfilen i revisionsföretagets revisionsverktyg. Av 21 a § revisorslagen (2001:883) (den s.k. analysmodellen) följer att en revisor för varje uppdrag i revisionsverksamheten ska pröva om det finns omständigheter som kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet och självständighet. Av ISA 260 *Kommunikation med ansvariga för företagets styrning* p. 17 a framgår att revisorn för börsnoterade företag ska göra ett uttalande om att uppdragsteamet och andra berörda i revisionsföretaget har följt relevanta yrkesetiska krav. Revisorsinspektionen anser att den ansvariga revisorn för uppdraget skulle ha sett till att samtliga medlemmar i uppdragsteamet skriftligen hade bekräftat sitt oberoende.

4.2 Dokumentationsbrister

Med dokumentationsbrister avses sådana fall där revisorerna har förmått göra den påstådda granskningen sannolik, men där Revisorsinspektionen vill peka på att dokumentationen i vissa delar varit bristfällig.

- Enligt ISA 240 *Revisorns ansvar avseende oegentligheter i en revision av finansiella rapporter* p. 22 ska revisorn, såvida hela styrelsen inte deltar i ledningen av bolaget, göra förfrågningar till styrelsen i syfte att fastställa om de känner till faktiska, misstänkta eller påstådda oegentligheter som påverkar företaget. Dessa frågor ställs delvis för att styrka svaren på frågorna som har ställts till företagsledningen. Av ISA 230 *Dokumentation av revisionen* p. 10 framgår att revisorn ska dokumentera diskussioner om betydelsefulla frågor med bl.a. de som har ansvar för företagets styrning (styrelsen), däribland frågornas karaktär samt när och med vem diskussionerna ägde rum. I ett uppdrag har förfrågningar till styrelsen gjorts i enlighet med kraven i ISA 240, men vad som framkommit vid dessa förfrågningar och hur detta i så fall har påverkat inriktningen och omfattningen av granskningen har inte dokumenterats på ett tillräckligt sätt.

- I ett revisionsuppdrag, där varulagret var en väsentlig balanspost, hade revisionsklienten bytt både lagerhållare och lagersystem under räkenskapsåret. Dokumentationen över vilka överväganden revisorn gjorde och vilka granskningsåtgärder revisorn planerade att vidta med anledning av denna händelse i syfte att granska riktigheten och fullständigheten i informationsöverföringen mellan lagerhållare och lagersystem är otillräcklig.
- Enligt ISA 600 *Särskilda överväganden – revision av koncernredovisningar (däribland arbete som utförs av revisorer för delar av koncernen)* p. 50 ska ett koncernrevisions-team bl.a. dokumentera karaktären på, tidpunkten för och omfattningen av koncernrevisionsteamets medverkan i det arbete som enheternas revisorer har utfört. I ett revisionsuppdrag är koncernrevisionsteamets kontakter med utländska dotterföretagsrevisorer, som inte hörde till EY-nätverket, otillräckligt dokumenterade.
- I ett revisionsuppdrag går det inte av dokumentationen att utläsa att kvalitetsgranskaren på uppdraget, som utsetts för att utföra den uppdragsanknutna kvalitetskontrollen i enlighet med EU:s revisorsförordning artikel 8, utförde sina åtgärder avseende planeringsfasen av granskningen i ett lämpligt skede under revisionsuppdragets gång. Eftersom kvalitetsgranskarens kontroll enligt artikel 8 p. 5 bl.a. ska omfatta revisorns motiveringar avseende väsentlighetsnivåer samt de betydande risker som är relevanta för revisionen och som revisorn har identifierat är det viktigt för en kontroll av revisionsakten i efterhand att det framgår när i tiden kvalitetsgranskaren har utfört sitt arbete. Tillämpningspunkt A 25 i ISA 220 *Kvalitetskontroll för revision av finansiella rapporter* betonar också vikten av att den uppdragsanknutna kvalitetskontrollen genomförs i rätt tid och i lämpliga skeden av uppdraget.¹ I det här aktuella revisionsuppdraget har kvalitetsgranskaren angett i revisionsakten att arbetet med genomgång av revisorns planering och riskbedömning har skett vid en tidpunkt som ligger så sent som cirka en månad innan revisionsberättelsen sedermera lämnades.

¹ Den version av ISA 220 som gällde vid revision av finansiella rapporter för räkenskapsperioder som började den 15 december 2009 eller senare.

- För ett av revisionsuppdragen saknas i dokumentationen en kopia av den års- och koncernredovisning samt revisionsberättelse som revisorn undertecknade.

Kvalitetskontrollen avslutades vid slutmöte med EY:s ledning den 14 december 2022.

Bilaga 1 Rättslig ram och utgångspunkter för kvalitetskontrollen

Revisorsinspektionen har i uppdrag att minst vart tredje eller vart sjätte år genomföra sådan kvalitetskontroll som avses i artikel 26 Europaparlamentets och rådets förordning nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG (EU-förordningen). Revisorsinspektionens återkommande kvalitetskontroll sker dels på företagsnivå, dels på uppdragsnivå.

På företagsnivå görs en systembaserad kvalitetskontroll av revisionsbolaget. Kontrollen innebär att Revisorsinspektionen granskar hur revisionsföretagets system och processer är utformade och fungerar. Syftet är att säkerställa att revisionsuppdrag i företag av allmänt intresse utförs enligt god revisorssed och god revisions sed.

På uppdragsnivå genomförs Revisorsinspektionens kvalitetskontroll med inriktning på hur lagstadgad revision utförs i enskilda uppdrag. Genom den uppdragsbaserade kontrollen får Revisorsinspektionen underlag för att bedöma såväl effektiviteten i revisionsföretagets system för kvalitetssäkring som kvaliteten i enskilda revisorers arbete.

Systembaserad kvalitetskontroll

Det åligger ledningen för ett revisionsföretag att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som innefattar riktlinjer och rutiner för hantering av vart och ett av följande områden.²

- ✓ Ledningens ansvar för kvalitet inom revisionsföretaget
- ✓ Relevanta yrkesetiska krav
- ✓ Acceptera och behålla kundrelationer och särskilda uppdrag
- ✓ Personal
- ✓ Hur uppdrag utförs

² EU-förordningen, revisorslagen (2001:883), förordning (1995:665) om revisorer, Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet och ISQC 1 (International Standard on Quality Control 1 – Kvalitetskontroll för revisionsföretag som utför revision och översiktlig granskning av finansiella rapporter samt andra bestyrkandeuppdrag och närliggande tjänster).

✓ Övervakning

Målet ska vara att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som ger revisionsföretagets ledning rimlig säkerhet att företaget och dess personal följer standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar, och att rapporter som ansvariga revisorer lämnar är korrekta med hänsyn till omständigheterna.

Ett revisionsföretags riktlinjer och processer ska vara sådana att de befrämjar en intern kultur där kvalitet ses som en nödvändighet i uppdragsverksamheten. Av betydelse är att företagets organisation är sådan att tillräckliga gemensamma resurser byggs upp för kvalitetsfrämjande åtgärder.

Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Kvalitetskontrollen görs utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv och för att ge Revisorsinspektionen rimlig grund för sina slutsatser om kvaliteten i utförd revision.

Kvalitetskontrollen innebär inte att Revisorsinspektionen går igenom en avslutad revision i alla dess delar eller att en fullständig analys görs av alla förhållanden i revisionen. Syftet är inte heller att bedöma om, de av revisorerna, granskade årsredovisningarna eller annan extern rapportering har varit i alla avseenden korrekt utformade.

Revisorsinspektionens uppdragsgenomgångar har inte enbart som syfte att bedöma om revisionsföretaget och de vid detta verksamma revisorerna uppfyller gällande krav på god revisorssed och god revisionssed. Revisorsinspektionens kvalitetskontroll ska även bidra till en utveckling av revisionskvaliteten i de enskilda uppdragen.

Granskningsbrister

Vid bestämmandet av vilka granskningsbrister som inkluderas i rapporten tas hänsyn till den identifierade bristens väsentlighet i relation till god revisionssed, både när gäller det individuella uppdraget som inspekterats och de specifika fokusområden som varit aktuella under vår inspektion. Om identifierade brister av liknande slag har noterats i fler än ett inspekterat uppdrag vägs också detta in.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av revisionsföretag samt personvalda revisorer förelägger Revisorsinspektionen revisionsföretaget att lämna ett skriftligt svar på vilka åtgärder som har eller kommer att vidtas för att komma till rätta med bristerna.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av enbart personvald auktoriserad revisor följs dessa regelmässigt upp under kommande inspektion hos revisionsföretaget.

Dokumentationsbrister

En auktoriserad revisor ska enligt god revisionssed dokumentera dels sådana förhållanden som har betydelse för att ge bevis till stöd för uttalandena i revisionsberättelsen, dels sådana förhållanden som utgör bevis för att revisionen har planerats och utförts enligt god revisionssed. Bestämmelser om dokumentation finns i 24 § revisorslagen (2001:883) och 7–12 §§ Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet³. Dessa kompletteras av International Standards on Auditing (ISA) 230 Dokumentation av revisionen. Dokumentationen ska vara tydlig och sammanställd på ett överskådligt sätt. Av dokumentationen ska framgå bl.a. hur granskningen har planerats, vilken granskning som har genomförts, när granskningen har utförts, vilka iakttagelser som har gjorts och vilka slutsatser som har dragits. Underlåtenhet att fullgöra dokumentationsskyldigheten på ett riktigt sätt bedöms som allvarlig, eftersom den försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand.

Den omständigheten att en revisor inte dokumenterar sina granskningsåtgärder enligt gällande föreskrifter behöver i och för sig inte innebära att hans eller hennes granskning-åtgärder har varit otillräckliga. Revisorn måste då kunna redogöra för sin granskning på ett sådant sätt att det vid en helhetsbedömning framstår som sannolikt att de påstådda åtgärderna har utförts och att de har haft en sådan inriktning och omfattning att de har kunnat tjäna som underlag för välgrundade slutsatser. Vid denna bedömning beaktar RI bl.a. hur detaljerade uppgifter revisorn har lämnat om sina granskningsinsatser. Om

³ Motsvarande bestämmelser fanns före den 1 juli 2018 i 2–4 §§ Revisorsnämndens föreskrifter (RNFS 2001:2).

revisorn inte förmår att göra den påstådda granskningen sannolik, utgår Revisorsinspektionen från att någon tillfredsställande granskning inte har skett.

Dokumentationsbrist som i rapporten inte redovisas som granskningsbrist behöver inte kommenteras i särskild ordning av revisionsföretaget.

Uppföljning

När revisionsföretaget föreläggs att yttra sig över rapporterade brister ska detta svar inkludera detaljerad information om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras. Vidare ska svaret innehålla en analys av grundorsaker till identifierade brister, en s.k. root-cause analysis. Detta innebär att revisionsföretaget ska utvärdera om bristerna har sin grund i systembrister som kräver omedelbara rättelseåtgärder, svårigheter att tillämpa relevant normgivning eller beror på andra faktorer som kan knytas till det individuella uppdraget eller den ansvarige revisorn. Revisorsinspektionen följer upp att vidtagna eller planerade åtgärder är tillfredsställande under kommande inspektion hos revisionsföretaget.